

Základy středolatinské literatury

Patristika

4.10.2022

Domácí úkol: Sedm klíčů k porozumění Písmu (*Postilla litteralis Mikuláše z Lyry*)

Keys for Success – 5 Biblical keys that unlock true success

BY BRUCE EDWARDS · APRIL 24, 2021

BIBLICAL KEYS FOR SUCCESS – GOD WANTS YOU TO SUCCEED

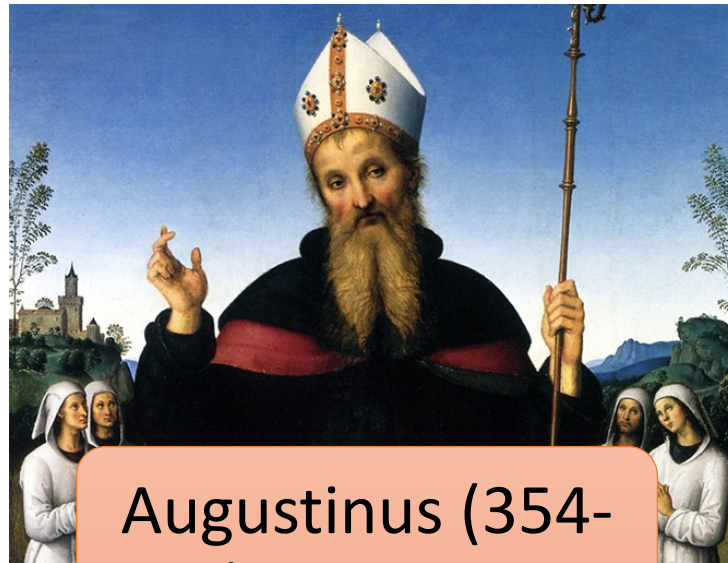
Before sharing the keys for success it is important for you to know and believe God wants you to succeed! Does that surprise you? Do you doubt God wants you to be successful? Many people do, but Joshua 1:8 says, "Study this Book of Instruction continually. Meditate on it day and night so you will be sure to obey everything written in it. Only then will you prosper and succeed in all you do." (NLT).

Převzato z: <https://www.breakthroughforyou.com/keys-for-success/>

S Isidorem ze Sevilly ani Mikulášem z Lyry to nemá sice nic společného, ale zdá se, klíče k bibli a k úspěchu by chtěl mít každý. V pozdní antice, ve 14. století i v USA ve třetím tisíciletí.

- Jak byste shrnuli Mikulášův postoj ke stavu biblické exegeze (=výkladu) v jeho době?
- Mikuláš se v prologu odvolává na celou řadu autorů a textů. Které podle vás vnímá jako nejdůvěryhodnější authority? Se kterými naopak nesouhlasí a proč?
- Mikuláš rovněž do prologu zařazuje 7 pravidel (klíčů) pro výklad Písma, které dle svých slov přejal od Isidora ze Sevilly (560-636)
 - Přijde vám těchto 7 pravidel, převzatých od Isidora, myšlenkově plně v souladu s první částí textu, jejímž autorem je přímo Mikuláš z Lyry?

Sedm klíčů: textová tradice od Tyconia po Mikuláše z Lyry

Augustinus (354-430): *De doctrina Christiana*

Mikuláš z Lyry (1270-1349): *Postilla litteralis*

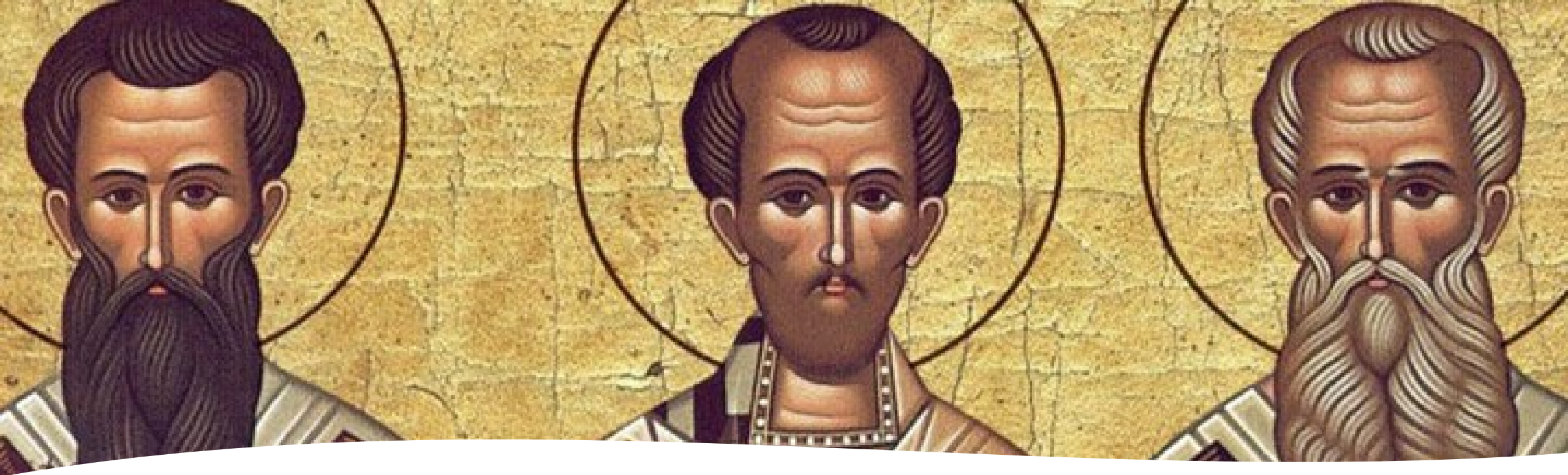
Tyconius (akt. 370-390 n.l.): *Liber regularum*

Isidor ze Sevilly (560-636): *Sententiae*

Hugo od sv. Viktora (1097-1141): *Didascalion*

TYCONIUS: THE BOOK OF RULES

Translated by
William S. Babcock

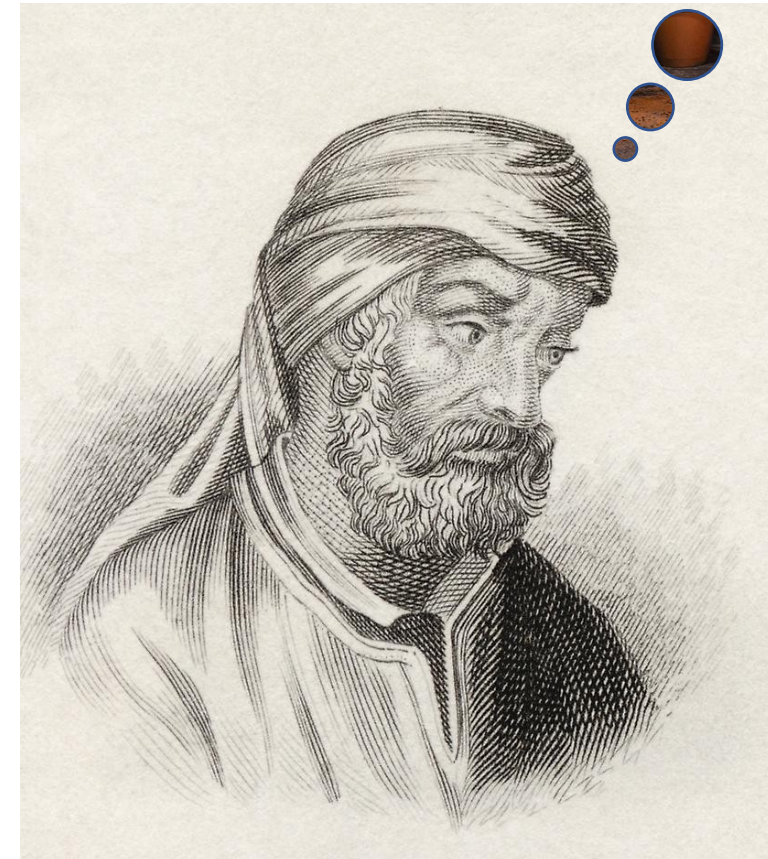
Latinská patristika (cca do 6. stol. n.l.)

- Zahrnuje křesťanské autory pozdní antiky
- Od *patres* = (církvní) otcové
- Obrana a konstituování křesťanské nauky
 - Apologetika – obhajoba křesťanství vůči pohanům
 - Boj proti herezím a sektám – donatisti, manichejci, ariáni...

Apologetičtí autoři – po zlém: Quintus Septimius Florens Tertullianus (cca 160-220)

- Velký odpůrce
 - Antické mytologie
 - Antického náboženství
 - Pohanského způsobu života (odívání, divadlo, sexuální morálka...)
- *O hrách*, 17, 1:

„Podobně máme příkaz zdržet se jakékoli nemravnosti Proto se musíme vyhýbat také divadlu, kde má nemravnost své pravé sídlo a kde se neschvaluje nic jiného, než co se jinde neschvaluje Neobyčejná oblíbenost divadla pramení především z obscénnosti, která je patrná v gestech herce atellany, z obscénnosti, kterou ztělesňuje mimos v němž hrají dokonce i ženy, a která toto cudné pohlaví tak ochromí, že se červenají spíše doma než na jevišti konečně z obscénnosti, kterou herec pantomimu trpí od dětství na svém těle, aby se mohl stát umělcem Na jeviště jsou přiváděny dokonce i prostitutky, oběti veřejného chtíče, které se tváří v tvář přítomným ženám, před nimiž jedinými se skrývaly, cítí ještě trapněji a jsou vláčeny před očima diváků každého věku a každého společenského postavení. Oznamuje se jejich adresa, ceny, přednosti, a to i těm, kteří je nepotřebují znát, a dokonce (o ostatním pomlčím) i takové věci, které měly zůstat skryty ve tmě jejich doupat, aby neposkvřily světlo dne.“

Lactancius

Minucius Felix

Apologetičtí autoři – po dobrém:
Marcus Minucius Felix (2./3.
stol.)

Lucius Caelius Firmianus
Lactancius (cca 260-325)

- Marcus Minucius Felix
 - Na rozdíl od Tertulliana se hlásí k antické tradici
 - Vzory – Cicero, Seneca
 - Dialog *Octavius*
 - Sofistikované stylistické a rétorické prostředky
 - Snaha získat pro křesťanství vzdělané římské publikum
- Lucius Caelius Firmianus Lactancius – „Cicero Christianus“
 - Rovněž se zaměřoval na vzdělané římské publikum
 - Snaha o syntézu židokřesťanské a římské kultury
 - *Divinae Institutiones*

Octavius, par. IX – X

- **Cecilius** (hájí antické náboženství)
 - „Lidé, kteří sehnali dohromady nevědomce z nejhorší lidské spodiny a lehkověrné ženy, slabostí svého pohlaví k bludům náchylné, a zřizují bohaprázdné spiklenecké sdružení chátřů, jež se za nočních shromáždění, slavnostních postů a kanibalských hodů sbratřuje nikoli k nějakému posvátnému obřadu, nýbrž k zločinu (...) Houfně také mezi sebou provozují cosi jako kult rozkoše a nazývají se bez rozdílu bratřími a sestrami. Doslýchám se, že jest u nich zasvěcena hlava prasprostého dobytčete, totiž osla, a oni že ji v jakési absurdní víře uctívají: věru, bohoslužba důstojná takových mravů, kterých je výplodem! Jiní o nich vyprávějí, že zbožňují genitálie svého představeného a kněze, a tak jakoby uctívají tvůrčí sílu svého Otce: nevím, je-li to pravda, ale dojísta souhlasí toto podezření s jejich tajnými nočními obrady.“
- **Octavius** (hájí křesťanství):
 - „A poněvadž se můj bratr bouřlivě vyslovil v ten smysl, že těžce nese, hněvá se, horší a rmoutí nad tím, že lidé nevzdělání, chudí a nevědomí rozmlouvají o věcech nebeských, nechať si uvědomí, že jsou všichni lidé bez rozdílu věku, pohlaví a důstojnosti zrozeni se schopností a obratností rozumovou a vnímací, a že nedosáhli moudrosti náhodou, nýbrž že jest jim od přírody vštípena; dokonce že sami filosofové anebo jiní mužové, kteří vědeckými vynálezy zanechali v dějinách po sobě památku, dříve než si získali důvtipem své myslí slavné jméno, byli pokládáni za lidi sprosté, neučené, polonahé; a že boháči, spoutaní svým majetkem, spíše shlížejí na zlato než vzhlížejí k nebi, kdežto chudobní našinci nejen vymyslili rozumné učení, ale filosofické vzdělání také odevzdali ostatním.“

Aurelius Augustinus (sv. Augustin; 354- 430)

- Nejdůležitější představitel patristiky
- Zásadní vliv na formování křesťanství, na další literární a myšlenkový vývoj středověku
 - otázky trojjedinosti Boží, pojetí svobodné vůle a predestinace, křesťanská filozofie dějin, polemika s křesťanskými heretickými směry
- Nejdůležitější díla:
 - *De doctrina christiana (O křesťanské nauce)*
 - základy křesťanské rétoriky, homiletiky a exegeze
 - Jak má křesťanství nakládat s výtobky antické vzdělanosti
 - *De civitate Dei (O boží obci)*
 - *Confessiones (Vyznání)*

AUGUSTINE:
INFLUENCER OF
INFLUENCERS

De civitate Dei

- Apologie – obrana proti názoru, že křesťané mohou za dobytí Říma Vizigóty (410)
- Filozofie dějin: Dějiny jako neustálý střet boží a pozemské obce
 - Vznik dvou obcí – pád andělů a pád člověka (dědičný hřích)
 - Vývoj střetu obou obcí – od Kaina a Ábela po poslední soud
 - Zánik obcí – poslední soud, trest pro ďáblovu obec, věčná odměna svatých
 - Základní inspirace pro většinu středověkých eschatologických představ

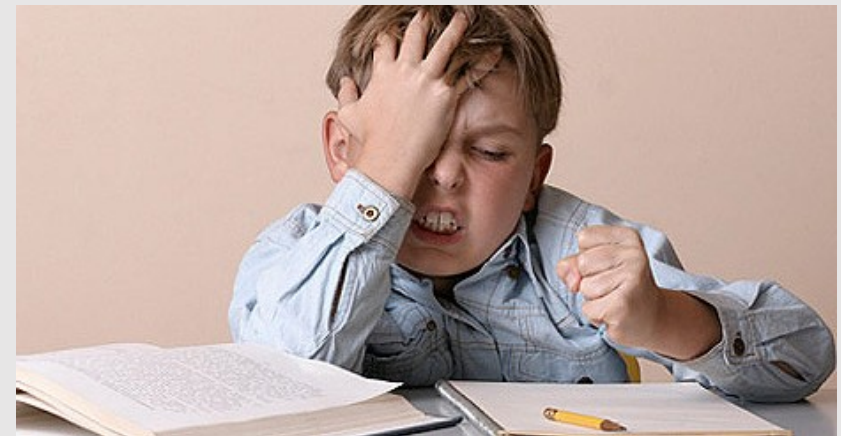

Vyznání

- Vlastní životopis
 - Ich forma
 - Líčení cesty k víře
- Teologicko – filosofická část
 - Úvahy o stvoření a času
 - Interpretace knihy Genesis

XIII.

Co ale bylo příčinou, že jsem nenáviděl jazyk řecký, ve kterém jsem co malý chlapec byl vyučován, mi dosavad není dosti jasno. Miloval jsem totiž latinský jazyk, ne sice ten, jak mu učí první učitelé, ale jak vyučují ti, kteří grammatikové se nazývají; neboť ony první začátky, kde se čísti, psáti a počítati učí, byly mi neméně obtížné a traplivé než všecko řecké učení. Odkud ale i tato nechť než z hříchu a marnosti života, že jsem byl tělo a duch, který odchází a nenavracuje se zase? Neboť zajisté lepší, jelikož jistější, byly ony první vědomosti, — kterými se ve mně stávalo a stalo a mně pozůstalo to, že i čísti mohu, kdy psaného něco naleznu, i sám psáti, kdy chci — než tyto poslednější, kterými Aeney jakéhosi bloudění pamatovati si byl jsem přinucován, svá poblouzení při tom z mysli pouštěje, a oplakávati smrt Didoninu, jež z lásky se zavraždila; že jsem ale mezitím sám v těchto věcech zabrán, Tobě odumíral, Bože, živote můj, proto ani slzy neprolil jsem, já přebídny! Neboť což jest bídnějšího nad bídніка, jenž sám

Vyznání, X, 12:

Co dělal Bůh před stvořením světa?

„Hle, nyní odpovídám na otázku: "Co dělal Bůh, než stvořil nebe a zemi?" Neodpovím tím žertem, kterým kdosi odpověděl, chtěje se vyhnouti těžké otázce: "Připravoval peklo těm, kteří chtějí proniknout tak hluboké tajemství." Raději se přiznám: "Nevím, co nevím." Jestli se slovem "nebe a země" rozumí všechno stvoření, pak pravím otevřeně: "Než stvořil Bůh nebe a zemi, nedělal nic.“

Saint Jerome

**Grumpy long before
Grumpy Cat**

Eusebius Sofronius Hieronimus (sv. Jeroným; 347-420)

- Překlad Bible - Vulgáta
- Biblická exegeze
- Historiografická díla:
 - Překlady východních církevních otců:
 - *Eusebius – Chronicon* (Světová kronika)
 - *De viris illustribus* (O slavných mužích)
 - inspirace Suetoniem
 - Představuje křesťanské literáty
 - *Vitae eremitarum* (Legendy o poustevnících)
- Korespondence

Jeroným, Výbor z dopisů, Ep. 22, Eustochii o panenství

„Ó kolikrát jsem si během pobytu na poušti, v té strašlivé krajině sežehlé slunečním žářem, jež je domovem poustevníků, představoval, že se nacházím uprostřed římských radovánek!

Sedával jsem úplně sám, plný hořkosti, s údy svraštělými jako starý pergamen a s kůží zčernalou jako tělo Etiopa. Každý den jsem proléval slzy, každý den naříkal, a pokud se mne proti mé vůli zmocnil spánek, své tělo, spíš jen kosti potažené kůží, jsem ukládal na holou zem.

O jídle a pití ani nemluví, neboť poustevník svlažuje vyprahlé hrdlo jen chladnou vodou a pojmí něco vařeného se považuje za nemístnou rozmařilost. Sám jsem se ze strachu z pekla odsoudil k tomuto vězení, kde mi jedinou společnost dělali štíři a divá zvěř.

Nejednou se mi zdálo, že jsem se ocitl uprostřed reje dívek, a třebaže má tvář byla bledá z postů a tělo studené, jako bych už měl smrt na jazyku, uvnitř kypěl žár chtíce a má mysl planula žádostivostí. A tak, jelikož nebylo jiné pomoci, padl jsem k Ježíšovým nohám, skrápěl je svými slzami a utíral je svými vlasy a neposlušné tělo krotil týdny trvajících pústy.“

Jeroným, Výbor z dopisů, Ep. 22 (Eustochii o panenství)

„Když jsem před mnoha lety zřeknuv se domu, rodičů, sestry, příbuzných, a což ještě těžší, návyku na vybranější jídlo, pro království nebeská se oklestil a vydal se v boj do Jerusaléma, knihovny, kterou jsem si v Římě s největší pílí a námahou byl sehnal, nemohl jsem přece nijak oželeť.“

Postil jsem se tedy, já ubožák, abych četl Cicerona. Po častých bděních nočních, po slzách, jež mi připomínáním minulých hříchů z nejhlubších útrob vyrážely, Plautus brán byl do rukou. Šel-li jsem kdy do sebe a jal se číst proroky, odpuzovala mne nešlechtěná řeč (...)

Asi v polovici čtyřicetidenního postu zachvátila mé vyčerpané tělo horečka až do dřeni pronikající, a ní na chvíli se neutišujíc — což skoro neuvěřitelně — tak moje nešťastné údy sžírala, že div mi kůže s kostí neslezla. (...) V tom náhle vytržen v duchu, přitažen jsem před soudnou stolicí, kdež bylo tolik světla a tolik z jasu okolostojících lesku, že leže na zemi, vzhůru pohleděti jsem se neosměloval. Tázán byv po svém stavu, odpověděl jsem, že křesťan jsem. Ten však, jenž seděl na stolci, praví:

„Lžeš, ciceronán jsi, ne křesťan; nebo kde poklad tvůj, tam i srdce tvé.“

Rázem jsem oněměl, a za bičování, (neboť bítí mne kázal), ještě více palčivostí svědomí jsem byl mučen (...) Jal jsem se však přece volati a bédovati:

„Smiluj se nade mnou, pane, smiluj se nade mnou.“

Tento hlas vyzníval mezi šlehy důtek. Posléze přítomní padše k nohám soudcovým prosili ho, aby prominul mládí a zbloudivšímu propůjčil času k pokání a teprve tehdy mne pohnal k mukám, četl-li bych ještě někdy knihy pohanské. Já v té perné hodině byl bych ještě větší věci slíbil, i jal jsem se přísahati a jménem jeho se dokládaje volal jsem: „Pane, vezmu-li kdy do rukou, budu-li kdy číst knihy světské, tebe jsem zapřel.“

Překlad dopisů: <http://librinostri.catholica.cz/download/ListSvEusJero-r0.pdf>
(Listy svatého Eusebia Jeronýma (kněze a učitele církve), přel. L. Stříž, Vyškov: Antonín Ludvík Stříž, 1917).

Aurelius Ambrosius Mediolanensis (sv. Ambrož; cca 340-397)

- Biskup v Miláně, učitel Augustina
- Autor exegetických, dogmatických a etických spisů
- Uvedl do křesťanské tradice **hymny** a dal jim pevnou formu
- Dnes připisujeme Ambrožovi jen několik hymnů, např. *Veni redemptor gentium (Přijď, vykupiteli světa)*

prof. Karel Rozum – ZÍBRT, Čeněk. *Den se krátí, noc se dluží*, s. 63, 66:

Prof. K. Rozumovi podařilo se zachytiti obrázkem i slovem všeobecně již skoro vyhynulý a nikde v české literatuře nedoložený zvyk: obíhání a honění dětí Ambrožem kolem kostela na den tohoto světce (7. prosince). Ambrož přestrojený se objeví za soumraku u kostela a děti hrdinsky na něj pokřikují. Občas upustí Ambrož nějakou cukrovinku a tím přiláká děti ku sbírání. V tom se za nimi milý Ambrož s koštětem pustí a honí je, až sotva dechu popadají. Úprava jeho je jednoduchá: hlavu kryje černá, homolovitá, šikmo seříznutá čáka, s připnutým týlem, který zastírá obličej. Na sobě má košili a na rukou navlečené bílé kapsáře. V pravé ruce drží koště polepené bílým papírem a levou občas vyndává z uzlíčku nějakou cukrovinku. Ambrož posud honívá děti kolem Kolína, v Suchdolu, v Čouši u Mostu. Náš Ambrož je z Nových Dvorů.

AMBROŽ V NOVÝCH DVORĚCH

Ambrož: *Veni redemptor gentium*

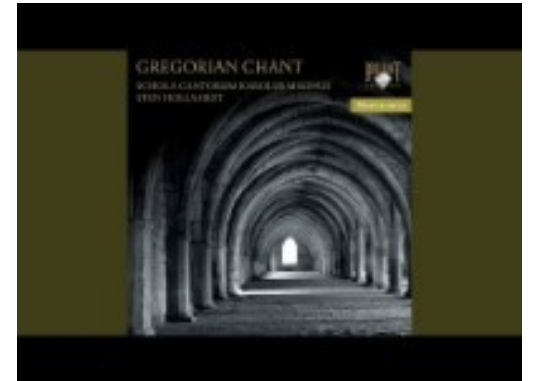
Veni, redemptor gentium;
ostende partum Virginis;
miretur omne saeculum:
talis decet partus Deum.

Non ex virili semine,
Sed mystico spiramine
Verbum Dei factum caro
Fructusque ventris floruit

Přijď, vykupiteli světa

Ukaž porod z Panny;
Ať se diví celý svět:
Takový zrod sluší Bohu.

Nikoliv z mužského semene,
Ale z mystického vnuknutí
Se Slovo Boží stalo tělem
A vykvetl z lůna plod.

Děkuji za
pozornost

